

Bart Jan Spruyt: Schoof wiebelde en bracht daarmee de noodwet tegen immigratie in gevaar

Posted on 21 september 2024 by Bart Jan Spruyt

Geconfronteerd met de macht van een Kamermeerderheid ging het kabinet een grens over door interne stukken vrij te geven die de noodwet tegen massa-immigratie in gevaar brengen. NSC speelde het meerderheidsspelletje mee en Schoof wiebelde, en daarmee creëerde hij een nieuwe politieke constellatie.

Is het crisis, en rechtvaardigen 'bijzondere omstandigheden' noodwetgeving buiten het parlement om, of is er helemaal geen sprake van een crisis en moet het kabinet met spoedwetgeving gewoon langs Eerste en Tweede Kamer om de asielproblematiek aan te pakken?

Deze vraag vormde de kern van het debat dat het kabinet-Schoof tijdens de Algemene Politieke Beschouwingen met de Tweede Kamer voerde.

Buitengewone omstandigheden

Het kabinet wil noodwetgeving, zo staat te lezen in het regeringsprogramma dat het op 13 september presenteerde. Voor de duidelijkheid: het gaat hier niet om een beroep op art. 103 van de Grondwet, waarin sprake is van een 'uitzonderingstoestand' omdat de nationale veiligheid op het spel staat. Waar het wel om gaat is het in werking stellen van de 'uitzonderingsbepaling' van de Vreemdelingenwet uit het jaar 2000. Dat voorziet in de mogelijkheid om bij Koninklijk Besluit artikel 111 van die Vreemdelingenwet in werking te stellen, en met een beroep op 'buitengewone omstandigheden' via een serie Algemene Maatregelen van Bestuur een tijd lang af te wijken van de geldende regels voor het verblijf in Nederland van vreemdelingen.

Het kabinet is dus van mening dat die 'buitengewone omstandigheden' er zijn: de asielketen loopt vast, en de druk op woningen en de voorzieningen van de verzorgingsstaat is door de aanhoudende immigratie en daaruit voortvloeiende bevolkingsgroei gewoon te groot. Die druk is zo groot dat de overheid nu niet meer in staat is om haar grondwettelijke taak om voor voldoende huisvesting te zorgen en de gezondheidszorg en het onderwijs behoorlijk vorm te geven, te vervullen. Dat is de crisis, dat zijn de 'buitengewone omstandigheden'. En het is aan minister Faber van Asiel en Migratie (PVV) om een juridisch 'dragend gemotiveerd' voorstel aan de ministerraad voor te leggen.

Dat moet nog gebeuren, zo'n voorstel plus onderbouwing aan de ministerraad, juridisch onderbouwd, teneinde een Koninklijk Besluit te 'slaan' (zo heet dat), enkele Algemene Maatregelen van Bestuur te nemen en de periode vast te stellen waarin dit alles van kracht is (het voortduringswetsvoorstel). Er zijn al wel ambtelijke adviezen ingewonnen over de mogelijkheid van deze route. En daarmee begon het gedoe afgelopen donderdag.

De oppositie in de Kamer wilde die adviezen zien, want die verzet zich tegen dit traject waarin Tweede en Eerste Kamer immers in eerste instantie worden gepasseerd. Timmermans (GL/PvdA), Jetten (D66) en Bontenbal (CDA) noemen de gang van zaken 'vandalisme', een 'rechtstreekse aanval op de democratische rechtstaat'. Zij zeggen inmiddels wel (opmerkelijk genoeg) overtuigd te zijn van de urgentie van alle kwesties rondom migratie en asiel (beter laat dan nooit!), maar willen bij de besluitvorming niet buiten spel worden gezet en zeggen zich

constructief te willen opstellen bij het realiseren van spoedwetgeving.

NSC sloot zich aan bij oppositie

Bij het verzoek, aan het begin van het debat, om openbaarmaking van die stukken, begon Schoof opzichtig te wiebelen. Want hij hoeft dat helemaal niet te doen. Er bestaat een 'Beleidslijn actieve openbaarmaking nota's', vastgesteld in juni 2022, en die bepaalt dat onderliggende stukken pas openbaar behoeven te worden gemaakt nádat de ministerraad een besluit heeft genomen. En dat is nog niet het geval, zoals we zagen, want Faber moet het juridisch onderbouwde voorstel om dat artikel 111 uit de Vreemdelingenwet te activeren, nog aan de ministerraad voorleggen. Dat duurt nog twee tot vier weken. We kunnen op grond van het regeerprogramma hooguit vaststellen dat het kabinet het voornemen heeft zo'n besluit te nemen.

Schoof had dus wel wat fermer op de drang en dwang vanuit de oppositie kunnen reageren. Maar in feite kon hij niet anders toen NSC, vertegenwoordigd door Nicolien van Vroonhoven, zich met een (onterecht) beroep op art. 68 van de Grondwet bij het oppositionele verzoek aansloot, waarmee zich een Kamermeerderheid tegenover Schoofs aanvankelijke weigerachtigheid had gevormd.

En toen moest het recht voor de macht buigen. En dus kwamen de ambtelijke adviezen alsnog naar de Kamer, eerst gelakt, later gewit, en die waren kritisch. Het activeren van het noodrecht om buiten de Kamer om strenge maatregelen te nemen om de immigratie terug te dringen, was onverantwoord, en 'niet aanvaardbaar vanuit democratisch en rechtsstatelijk oogpunt'.

Aan het einde van de dag hielden de coalitiepartijen elkaar vast en bleven zij, ook NSC, bij het voornemen om zo'n voorstel ondanks die adviezen toch voor te bereiden, maar door het machtsspel van NSC en het daarop volgende gewiebel van Schoof is er wel een nieuwe politieke constellatie ontstaan. Ook de SGP steunt het plan voor een noodrecht-plan niet, zei woordvoerder Chris Stoffer nadat hij de adviezen had gelezen. En in een bijzinnetje voegde hij eraan toe dat zijn partij toch echt nodig is voor een meerderheid in de Eerste Kamer.

Ongekend precedent

Schoof concludeerde dan ook dat die noodwet na het debat niet dichterbij is gekomen. Alles wat van de week in de Kamer is gezegd, zou hij meenemen naar de discussies in het kabinet over de besluitvorming over zo'n noodwet.

Terwijl hij dat niet hoefde te doen, heeft Schoof de Kamer dus inzage gegeven in stukken die de twijfel aan een noodwet versterkten en onderbouwden, en daarmee heeft Schoof zelf onder druk van NSC een politieke werkelijkheid gecreëerd waarin die noodwet uit het zicht lijkt te verdwijnen. Een ongekend precedent brengt de bestaansreden en de missie van dit kabinet in direct gevaar, want Wilders zal natuurlijk op zo'n noodwet blijven aandringen.

Bart Jan Spruyt *is historicus en journalist. Zijn columns over politiek en samenleving verschijnen iedere zaterdag in Wynia's Week.*

Wynia's Week verschijnt nu drie keer per week! *De groei en bloei van Wynia's Week is te danken aan de donateurs.* ***Doet u al mee? Doneren kan op verschillende manieren. Kijk HIER. Hartelijk dank!***